

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3287/2017. (XI. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.20.841/2016/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó személyesen eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Egy finomszerelvény-gyártó részvénytársaság (a továbbiakban: Rt.) 2000. november 22-én adásvételi szerződést kötött az indítványozóval, melynek értelmében az indítványozó 21 000 000 Ft-ért megvásárol egy balatoni üdülőingatlant. A szerződésben az Rt. javára öt évre visszavásárlási jogot kötöttek ki azzal, hogy a kikötött vételár évről-évre emelkedik a hivatalos infláció mértékével, továbbá a visszavásárlásra jogosult a visszavásárlási jog gyakorlása esetén köteles megtéríteni a kötelezettnek az ingatlanon a visszavásárlás időpontjáig számlával igazoltan elvégzett beruházásai ellenértékét.
- [3] Időközben a Heves Megyei Bíróság elrendelte az Rt. felszámolását. A visszavásárlási jog gyakorlására kijelölt pályázatot az egyedi ügy természetes személy felperese (a továbbiakban: felperes) nyerte meg. A felperes a visszavásárlási jogával 2005. augusztus 16-án élt, amiről az indítványozó 2005. augusztus 18-án szerzett tudomást. A felperes 27 237 000 Ft-ban jelölte meg a visszavásárlási árat, melyet az indítványozó törvényes képviselője útján nem fogadott el. A felperes erre írásban felhívta az indítványozót, hogy számlákkal igazolja az ingatlanon végzett beruházásai összegét. Az indítványozó 2014. szeptember 30-án, a Siófoki Járásbíróság előtt folyamatban lévő eljárás irataihoz csatolta a beruházások számláit. Ennek nyomán a felperes felajánlotta az indítványozó részére a 43 094 250 Ft vételár megfizetését, amit az indítványozó nem fogadott el, mert jóval magasabb összeget tartott helytállónak. A felperes a felajánlott 43 094 250 Ft visszavásárlási árat ügyvédi letébe helyezte.
- [4] A felperes ezt követően kérte a Siófoki Járásbíróságtól, hogy a visszavásárlási jog gyakorlásával létrejött adásvételi szerződés alapján az indítványozónak mint alperesnek a felperesi tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséhez szükséges hozzájáruló nyilatkozatát ítéletével pótolja.
- [5] A Siófoki Járásbíróság ítéletével helyt adott a felperes keresetének és a kereseti kérelemben megjelölt nyilatkozatot pótolta. Ezt az ítéletet a Kaposvári Törvényszék a visszavásárlási ár téves meghatározása miatt hatályon kívül helyezte és a Siófoki Járásbíróságot új eljárásra utasította, amely ezúttal a törvényszéki ítéletben foglaltaknak megfelelően állapította meg a visszavásárlási árat, az alperesi nyilatkozatot pedig a megismételt eljárásban is pótolta. Az indítványozó fellebbezése nyomán a Kaposvári Törvényszék helybenhagyta a Siófoki Járásbíróság ítéletét. Az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához, mely a másodfokú, jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [6] Keresetében és jogorvoslati kérelmeiben az indítványozó mindenekelőtt arra hivatkozott, hogy az adásvételi szerződés megkötésének időpontjában hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) irányadó rendelkezései értelmében a visszavásárlási jogot gyakorló személy kijelölése csupán arra irányulhat, hogy az a valódi jogosult nevében és javára eljárjon, a tulajdonjogot azonban csakis a visszavásárlási jog jogosultja szerezheti meg, az annak gyakorlására kijelölt személy nem. Ebből kifolyólag a visszavásárlási jog gyakorlására kijelölt személy visszavásárlási nyilatkozatot sem tehetett volna érvényesen. Az indítványozó azt is előadta, hogy a felperes igényének elévülése 2005. augusztus 18-án, visszavásárlási nyilatkozatának az indítványozó általi tudomásulvételével megkezdődött, és mivel az attól számított ötéves időtartam – vagyis a követeléseknek a régi Ptk. szerinti általános elévülési ideje – eltelt, a követelés elévült, 2014-ben a felperes a szóban forgó körülmények alapján semmilyen követeléssel nem élhetett volna az indítványozóval szemben. Az eljáró bíróságok ezt az érvelést elutasították a következők szerint. A gazdálkodó szer-

vezet kijelöléssel átengedheti ellenértékért az azt megillető jogok gyakorlását. Az ilyen ügylet következtében a jogosult gazdálkodó szervezet helyett a kijelölt személy válhat szerződő félle – egyúttal új tulajdonossá –, amennyiben a kijelölés folytán megszerzett jogot gyakorolja. Továbbá ha a kijelölés értelmében a kijelölt helyett a kijelölő személy válna tulajdonossá, akkor értelmét veszítené az, hogy a gazdálkodó szervezet ellenérték fejében jelöli ki a visszavásárlás gyakorlására jogosult személyt. Az elévülés kérdését illetően a Siófoki Járásbíróság arra mutatott rá, hogy noha a felperes követelése kötelmi követelés, az nem évült el, mert a visszavásárlási joggal kapcsolatban több peres eljárás is folyamatban volt. A Kaposvári Törvényszék ettől eltérően azzal indokolta meg az elévülés nyugvását, hogy 2007. július 17-én a felperes tulajdonjogát a Somogy Megyei Földhivatal bejegyezte az ingatlan-nyilvántartásba, majd onnét 2010. május 20-án törölte. Ebben az időszakban nem volt elvárható további jogcselekmény a felperes részéről, akinek a tulajdonjog bejegyzésére, valamint az ehhez szükséges nyilatkozat megtételére való igénye a törlés napján nyílt meg, és ekkor kezdődött az elévülési idő, mely a felperes keresetének előterjesztésekor, 2014. augusztus 22-én nem járt le. A Kúria álláspontja szerint a perbeli követelés elévülési ideje akkor kezdődött el, amikor – 2014. szeptember 30-án – az indítványozó tájékoztatta a felperest számlákkal igazolt beruházásainak ellenértékéről, a felperes ugyanis ekkor került abba a helyzetbe, hogy a teljes vételárat meg tudja téríteni és követelhesse a tulajdonjog bejegyzéséhez szükséges hozzájáruló nyilatkozat kiadását.

- [7] 2. Az indítványozó ezek után nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz hiánypótlással utóbb kiegészített alkotmányjogi panaszát, melyben az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése szerinti alapvető jogainak sérelmét állítja.
- [8] Az indítványozó mindenekelőtt azért sérelmezte a Kúria döntését, mert álláspontja szerint a Kúria tévesen, az irányadó bírói gyakorlattól és a jogi dogmatikától eltérően, ezáltal alaptörvény-ellenes módon a hátrányára értelmezte az ügyben irányadó jogszabályi rendelkezéseket, mindenekelőtt a régi Ptk. 373. § (4) bekezdését, valamint 374. § (5) bekezdését. Álláspontja szerint a felhívott rendelkezések tartalmából és azok bírósági értelmezéséből az következik, hogy a visszavásárlási jog gyakorlására történő kijelölés nem eredményezheti a visszavásárlási jog gyakorlására jogosult tulajdonszerzését. Az indítványozó kifogásolta, hogy a Kúria a Legfelsőbb Bíróságnak az általa felhívott Gfv.X.30.394/2007/18. számú határozatát tévesen és félrevezetően, nem annak „lényegi részét” alapul véve értelmezte arra hivatkozva, hogy a szóban forgó eseti döntés az üzletrész elővásárlási joggal függ össze, holott a döntés központi kérdése valójában a régi Ptk. 373. § (4) bekezdésének értelmezése, azon belül az elővásárlási jog „átruházása”, illetve a „jog gyakorlására jogosult személy kijelölése” közötti különbség volt, ami a konkrét egyedi ügyben is releváns. Ennek alátámasztásául hivatkozott a Legfelsőbb Bíróságnak az EBH2011. 2402. számon közzétett elvi bírósági határozatára is, melyben a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a gazdálkodó szervezet jogosult az őt megillető vételi jog gyakorlására más személyt kijelölni, ami ugyanakkor nem jelenti a vételi jog átruházását. Az indítványozó előadta továbbá, hogy a visszavásárlási joggal élés megelőzi és feltételezi a visszavásárlási jog gyakorolhatóságát, az előbbi csak az eredeti jogosult teheti meg, és ez nyitja meg a visszavásárlási jog gyakorlásának jogát az arra kijelölt személy előtt. E körben az indítványozó hivatkozott az 5/2016. (III. 1.) AB határozatra (a továbbiakban: Abh.) is, amelyben a haszonélvezeti jog végintézkedés útján történő passzív öröklésének bírósági megtagadását azért ítélte alaptörvény-ellenesnek az Alkotmánybíróság, mert az örökléshez való jog sérelme a kikristályosodott rendes bírói gyakorlattól való eltérés eredményeképp következett be.
- [9] Az indítványozó kifogásolta azt is, hogy a Kúria a támadott ítéletben *res iudicatának* tekintette annak kérdését, jogszerűen élt-e a felperes a visszavásárlási joggal, illetve érvényes volt-e a visszavásárlási jog gyakorlására való kijelölésre irányuló jogügylet.
- [10] Ugyancsak sérelmezte az indítványozó azt, hogy a perbeli követelés elévüléséről vallott álláspontját a Kúria sem osztotta, ehelyett a jogerős ítéletben kifejtett érvelést erősítette meg ítéletével. Nézete szerint a Kúria ítéletének az indokolása ellentmondó és szembehelyezkedik a kialakult bírói gyakorlattal. A felperes 2005. augusztus 18-án ajánlotta fel saját szolgáltatását. A régi Ptk. 326. § (2) bekezdése értelmében az elévülés akkor nyugszik, ha a követelés jogosultja menthető okból nem tudja érvényesíteni a követelését. Menthető ok azonban a jelen esetben nem állt fenn.
- [11] Mindezek okán az indítványozó álláspontja szerint a Kúria felülvizsgálati ítéletével megsértette az indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti alapvető jogait, ugyanis a jogszerűtlen ítélet eredményeképpen alaptörvény-ellenesen fosztották őt meg a tulajdonától, továbbá

a Kúria tisztességtelenül járt el, amikor a helytelen jogértelmezésen alapuló jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

- [12] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.
- [13] Az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek konjunktív feltételeit a törvény felsorolja. Az Abtv. 52. (1b) bekezdésének e) pontja értelmében a panasznak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Az indítványozó a panasz elején megjelölte az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslatihoz való jogot mint Alaptörvényben biztosított jogot, azonban a későbbiekben a panasz nem tartalmaz indokolást e jog sérelmének mibenlétére. Ezért ebben a tekintetben a panasz nem tesz eleget a határozott kérelem követelményének, és a jogorvoslatihoz való jog vonatkozásában alkalmatlan az érdemi elbírálásra.
- [14] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [15] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állította panaszában, és a sérelem megvalósulását abban látta, hogy az eljáró bíróságok, és végső soron a Kúria nem osztották az általa előadott jogi álláspontot. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének részét képező indokolt bírói döntéshez való jog tartalmát kifejtve azt az alkotmányos követelményt támasztotta a bíróságokkal szemben, hogy azok „a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be”, fenntartva, hogy az egyedi ügy összes körülményének függvénye, mikor kellően részletes az indokolás. Ez egyfelől nem jelenti azt, hogy a bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné, az azonban feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossgal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot {lásd mindehhez: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31]}. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jognak és így az arra alapított alkotmányjogi panaszok nyomán történő alkotmányossági vizsgálatnak korlátját jelenti, hogy az Alkotmánybíróság nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [16] A jelen ügyben a perdöntő jogkérdés, így „az ügy lényegi része” az volt, hogy a visszavásárlási jogot jogszerűen gyakorolta-e a felperes, ítélt dolognak minősül-e a visszavásárlási jog kikötésének jogszerűsége, illetve elévült-e a felperes követelése. Mindezekre nézve az eljáró bíróságok, köztük a felülvizsgálati bíróságként eljáró Kúria ítéletei tartalmaznak jogi indokolást, kifejtik a kialakított álláspontok jogi indokait. A Kúria számot adott arról, miért nem helytállóak az indítványozó által előadott jogi érvek, köztük a Legfelsőbb Bíróság hivatkozott döntései. Hasonlóképp megindokolta, miért minősültek *res iudicata*-nak az indítványozó által felvetett kérdések, ennek körében rá is mutatott azokra a korábbi ítéleteire, amelyekben korábban felülvizsgálati bíróságként e vonatkozásban kimondta a végső szót. Végül ugyancsak megindokolta a Kúria az álláspontját az elévülés kérdéséről, és kifejtette, miért az általa megjelölt időpont az elévülés kezdő időpontja, illetve azt is, mikor és miért nyugodott az elévülés. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére alapított panaszem ezért nem felel meg az Abtv. 29. §-ának.
- [17] Az indítványozó hivatkozott a tulajdonhoz való jogának sérelmére is azért, mert tulajdonának (az adásvételi szerződés és az abban kikötött visszavásárlási jog tárgyát képező ingatlan) akarata ellenére történő elidegenítését hagyta jóvá a bíróság. Az Alkotmánybíróság ezzel az indítványelemmel szemben is megerősíti a fentieket: az eljáró bíróságok számot adtak jogi álláspontjukról, a szóban forgó tulajdoni hányad elidegenítésének jogszerűsége a meghatalmazás érvényességének függvénye, amelynek megítélése a rendes bíróságok jogértel-

mezési és bizonyítási feladatkörébe tartozik. Az alkotmányjogi panasz nem nyújthat alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvényben és az Abtv.-ben meghatározott hatáskörén túllépve felülbírálja a rendes bíróságok döntéseit {vö. 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}, az pedig, hogy a jogszerűnek ítélt meghatalmazás alapján megállapításra került a tulajdon átszállásának jogszerűsége, nem veti fel az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában az Abtv. 29. §-ában foglaltakat.

[18] Az indítványozónak az Abh.-ra történő hivatkozása kapcsán az Alkotmánybíróság emlékeztet a határozatnak arra a megfontolására, mely szerint az abban vizsgált ítélet érvelése „nem önmagában azért ütközik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe, mert ellentétes a régi Ptk. értelmezésének bevett gyakorlatával [...], hanem azért, mert alkotmányos indok nélkül korlátozza az örökhatályt abban, hogy a tulajdonába tartozó dolog fölött a jogrendszer nyújtotta keretek között rendelkezzen” {5/2016. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [44]}. A régi Ptk. 373. § (4) bekezdésének, illetve 374. § (5) bekezdésének értelmezési lehetőségei közül az eljáró bíróságok olyat követtek, amely a konkrét ügyben az indítványozó számára – és ezzel együtt a felperes számára előnyös – hátrányos eredményhez vezetett. Az indítványozó az alkotmányjogi panasz révén lényegében a saját törvényértelmezési változatát kívánta elfogadtatni, azonban nem támasztotta alá releváns alkotmányjogi érveléssel azt, hogy a bíróságok alkotmányos indok nélkül túllépték a jogszabályértelmezés alkotmányos kereteit. Ezért az indítvány ebben a részében sem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeket.

[19] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek miatt az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. november 6.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1081/2017.

